

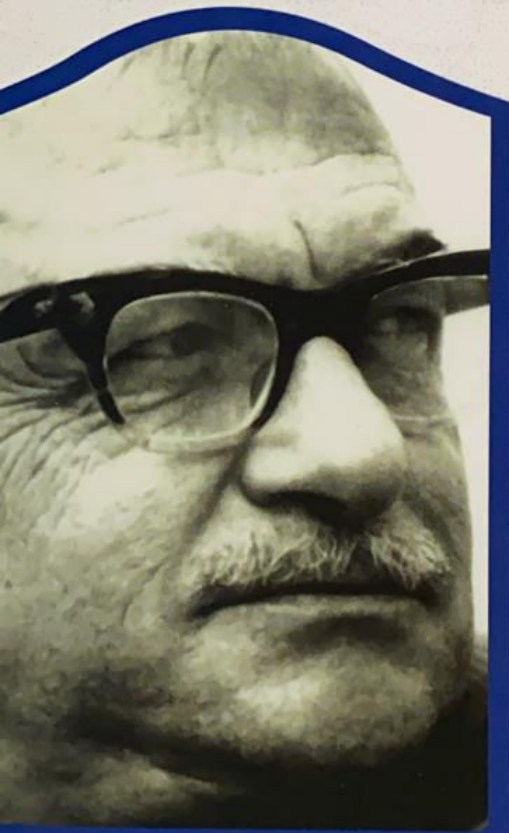
tezkire

Düşünce - Siyaset - Sosyal Bilim

Sayı: 60 Nisan / Mayıs / Haziran 2017

GÜNCELLİĞİNİ KAYBETMEYEN ENTELEKTÜEL

Şablon Dışı Sosyalizm, Öncü Kemalizm Eleştirisi, Başka Açıdan Osmanlı

Türkiye ve Dünya Gündemi

Yasin Aktay-Büyük Dönüşüm: 16 Nisan

Öner Buçukcu-16 Nisan Sonrası CHP

Christos Teazis-16 Nisan ve Yeni Kırmızı Çizgiler

M. Hakkı Akın-Referandumun Siyasal ve Sosyal Analizi

Asım Öz-Seküler Pratiğin Kutsanması

Tedirginlik, Tereddüt, Yok Sayma:

Bir Kemal Tahir Dosyası

H. Emrah Beriş-Kalemin Namusu Namusun Kalemi

Ercan Yıldırım- İslâmsız Osmanlı ve

Türklük Cephesinde Kemal Tahir

Yunus Şahbaz-Kemal Tahir ve Cemil Meriç'te Batılama

Yakup Öztürk-Kemal Tahir'de Roman

Ferhat Eroğlu-Kemal Tahir'in Gör Dediklerine Bakmak

Bedir Sala-Kemal Tahir, ATÜT ve Devlet Ana

Nurettin Kalkan-Kemal Tahir'de Köksüz Aydın Sorunu

Kurtuluş Kayalı ile Mülakat-Kemal Tahir:

Yok Sayılan Öğretmen

Kitap Değerlendirme

R. Can Alkın-Bir Kemal Tahir Kitabı-

Türkiye'nin Ruhunu Aramak

Sedat Demir-Değişim Sancısı

Mustafa Aldı-Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı

Yakup Öztürk

Notlar Etrafında Kemal Tahir'de Roman Düşüncesi 103

Ferhat Eroğlu

Devlet Ana Ekseninden, Kemal Tahir'in Gör Dediklerine Bakmak 133

Bedir Sala

Kemal Tahir, Asya Tipi Üretim Tarzı ve Devlet Ana 139

Nurettin Kalkan

Kemal Tahir'de 'Köksüz Aydın' Sorunu..... 155

Kurtuluş Kayalı ile Mülakat

*Türk Siyasal Hayatı Araştırmacılarının Hayalet Öğretmeni:
Kemal Tahir*..... 169

Kitap Değerlendirme

Ruhi Can Alkın

Bir Kemal Tahir Kitabı-Türkiye'nin Ruhunu Aramak..... 205

Sedat Demir

Değişim Sancısı..... 211

Mustafa Aldı

Çocuk, Çocukluk ve Çocuk Edebiyatı..... 217

Kemal Tahir'de 'Köksüz Aydın' Sorunu

Nurettin Kalkan*

*"Kemal Tahir'le konuşan herkes bir parça Kemal Tahir'leşir."
(İlk eşi Fatma İrfan)*

Giriş

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının kalburüstü romancılarından biri olan Kemal Tahir (İsmail Kemalettin Demir), tarihsel ve gerçekçi roman yazımının en önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilir. Tahir, yaşadığı dönemin siyasi, iktisadi, sosyal ve kültürel aktüalitesini birer malzeme harcı olarak eserlerinde kullanmış; içinde yaşadığı toplumun problemlerine dair tenkitlerde, tespitlerde ve çözüm önerilerinde bulunmuştur. Bunu yaparken döneminin hâkim rüzgârlarına kapılmamış ve sürekli dillendirilen iddiaların aksi istikametinde görüşler ortaya atmıştır. *Rahmet Yolları Kesti* isimli eserinde Türk edebiyatında çokça işlenen 'soylu eşkıyalık' temasını karşısına almış; ahir zaman Robin Hoodçuluğu olarak tasvir edilen eşkıyalık kurumuna eleştirel bir pozisyon üzerinden yaklaşmıştır. Sol değerleri benimsemiş bir isim olmasına karşın Marksist kuramın öngördüğü bazı safhalara şerh düşmüş; dönemin 'sol' aydın profiline göre radikal sayılabilecek bir Osmanlı okuması yapmıştır. Tahir'in, Osmanlı toplum yapısı, Cumhuriyet'in kuruluş felsefesi, aydın(lar), Osmanlılık, Doğululuk, Batılılaşma gibi meselelere dair geliştirdiği savlar üzerinden romanlarını kurgulaması, edebiyatçı kimliğine ek olarak ona bir de fikir insanı kimliği kazandırmıştır.

* Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mnk550@hotmail.com

Tahir'in fikri altyapısının oluşmasında hangi olaylar iz bırakmış, hangi şahıslar etkili olmuştur? Entelektüel, münevver ve aydın kavramları arasında semantik farklılıklar bulunmakta mıdır? Kemal Tahir'in Cumhuriyet aydınını "köksüz" olmakla itham etmesinin altında yatan temel saikler nelerdir? Çalışmanın takip eden bölümlerinde bu sorulara iki ana başlık altında cevap aranmaktadır. İlk olarak, Tahir'in fikir insanı vasfının doğru bir biçimde tahlil edilebilmesi ve düşünce dünyamızdaki yerinin belirlenebilmesi adına karakteri, içinde bulunduğu dönemin koşulları ve yetiştiği çevrenin sosyo-kültürel nitelikleri genel hatlarıyla özetlenmektedir. İkinci olarak ise, entelektüel, münevver ve aydın kavramlarının Türk düşünce hayatında ne anlam ifade ettikleri incelenmekte ve Kemal Tahir'in 'köksüz' aydın eleştirisi değerlendirilmektedir.